

NEODVISNOST

Tednik za vsa javna vprašanja

Številka 4

Izhaja tedensko
Velja po pošti dostavljen:
na mesec . . . Din 10[—]
za pol leta . . . Din 55[—]
na leto . . . Din 100[—]
za tujino letno . . . Din 150[—]
Oglasi po tarifi
Rokopisov ne vračamo

Vsebina:

Slovenski kmet in delavec slovenskega kmetu in delavcu. — Usoda brezposelnih učiteljev. — Slovenski učitelj in slovenski narod. — Kako naj se organizirata naša vas. — Pomen in cilj agrarne reforme. — Nujna potreba po organizaciji mlekarstva. — Mariborski Ročdelci. — Prosti kulturni rokovanja. — Prosvetno delo na vasi. — Onim, ki zapuščajo Slovenijo. — Radio Maribor. — Tovarnarjem, trgovcem in obrtnikom! — Slovenski svet. — Zapiski. — Novice. — Dopis.
»Neodvisnost« izhaja v soboto zjutraj. Posamezna številka stane Din 2.50

Klic k pameti

Udarci, ki so zadeli nas Slovence v zadnjih letih in nas še zadevajo, so žal v prvi vrsti naša lastna krivda. Mi sami smo zagrešili, da smo politično, kulturno, gospodarsko in socialno potonjeni ob strani in da danes, ko se pričenejo akcije za bodočo notranjo usodo naše države, pri njih sploh nimamo besede in se bo, kakor še vesele doslej v naši zgodovini, odločilo tudi tokrat o nas brez nas! Nič ne pretiravamo, ako trdimo, da je 99% pripadnikov našega naroda nezadovoljni s sedanjimi razmerami, posebno gospodarskimi in socialnimi, in bi vsi želeli, da se temeljito spremenijo. Kako se morejo spremeniti in kje so njihovi vzroki, smo pokazali različno v zadnjem vodniku našega lista, in kdor zna trezno misliti, si je danes o tem popolnoma na jasnem. Češar ni ne moremo povedati naravnost in kakor bi želeli, povedo okoliščine same.

Naša krivda sedanjih razmer je pa zato taka, ker se ne moremo in ne moremo zaručiti v trano zvezo vsi, ki smo za to pripravljene. Njhu oicu razmer, ki nas tepe, hoče hoditi vsak svoja lastna pota, bodisi da snuje razna gibanja na svojo pest, ker bi sam od rad vrhovni voditelj, bodisi da stoji nergajec ob strani in si misli, naj nekaj te drugi, saj bodo napravili tudi brez mene. To pomenjamo Slovenci kiju temu, da bi nam morali dati po buvo za aruogacno postopanje za naši najbližji braje in sosedu H r v a t i. Le malo je v zgodov. primerov, da bi se bil kak narod v svojem hotenju tako tesno zaručil in neomajno okenil svojih zahtev, kakor se je hrvaški. Tudi Hrvatji so imeli nekoč voditelje političnih strank in političnih voditeljev, toda spričo velike naloge, ki jo morejo rešiti le tedaj, ako so popolnoma složni, so na mah pozabili na vse te stranke in voditelje ter se oklenili ene same in enega samega vrhovnega predsednika — dr. M a c k e. In samo v tem je vsa njihova nepremagljiva moč. Ako bi ne bilo tako, nikdar niče v Beogradu ne bi bil priznat, da sploh obstoja kako h r v a š k o vprašanje, še manj seveda, da je to vprašanje treba rešiti.

Mi Slovenci si pa še dalje privoščujemo boj med klerikalizmom in liberalizmom in ne vemo, da si s tem sami izpodkopamo tla, na katerih bi morali trdnost stati. Prav liberalizem in klerikalizem sta tista, ki sta naše težke razmere povzročila, in v tem med njimi ni nobene razlike, zato od tega boja tudi nikoli ne bo nobene rešitve. Ni jih malo, ki to dobro vedo, in imeli smo ter imamo tudi precej poizkusov, ki strme za tem, da bi se tudi Slovenci enkrat izrgali iz krepiljev preteklosti ter si ustvarili nekaj novega, nekaj popolnoma svojega, slovenskega in vsenarodnega. Toda v vseh teh prizadevanjih posameznikov ni bilo in ni skupnosti. Vsak voditelj hoče imeti svoje posebno politično gibanje, ki nasprotuje drugemu, pa če stoji tudi na d o b e s e d n o i s t e m programu. Tako se ne more pri nas nobeno razviti v vsenarodno in noben voditelj ne more postati predstavnik vse skupnosti.

To žalostno dejstvo nas vodi nehoti do prepričanja, da večini teh voditeljev ne gre za stvar, za narod, za splošno dobro, ampak pred vsem za osebne namene, za to, da bi oni sami postali izključni voditelji. Ako se jim to ne posreči, potem vidijo rajše, da vse pade, kakor da bi odnehali in se podredili skupni volji in skupnemu vrhovnemu vodstvu. Prečesto se pa dogaja, da hodijo nekateri po legitimacije tudi izven naših vrst, ker mislijo, da so te bolj veljavne. Toda v tem oziru je treba graditi vse le v naše s l o v e n s k e bitnosti same, na naših slovenskih razmerah in slovenskih ciljih! Celu voditelj Hrvatov, dr. V l a d k o M a c e k, je dejal v svojem pismu Slovence, naj si sami ustvarimo svoje gibanje in svoje vodstvo.

Medsebojnega nepriznavanja in izigravanja mora biti zato konec, a kar se gradi mora biti popolnoma naše, čeprav zahtevajo oziri taktike seveda tudi najtesnejše sodelovanje z vsemi sorodnimi hotenji naših bratov Hrvatov in Srbov. V ostalem pa Slovenija ne sme biti in noče biti nikomur strankarska kolonija. Zato potrebujemo svoje lastno slovensko narodno gibanje in na feluz

Jugoslavija in Bolgarija na poti slovanskega bratstva

Slovesen podpis pogodbe o nenapadanju in večnem bratstvu med obema jugoslovanskima državama

V nedeljo, dne 24. t. m. je prispel v Beograd bolgarski ministrski predsednik in zunanji minister dr. Georgije Kjusjevanov, da podpiše skupaj z našim ministrskim predsednikom in zunanjim ministrom dr. Milanom Stojadinovičem nenapadno in prijateljsko pogodbo, ki je bila sklenjena med bratsko Bolgarijo in bratsko Jugoslavijo. Z dr. Kjusjevanovom je prispelo v prestolnico tudi še več drugih odličnih bolgarskih državnikov, politikov, časnikarjev ter ostalih javnih delavcev. Beograd se je za to priložnost odvil v slavnostno zunanost in je bil ves okrašen z jugoslovanskimi in bolgarskimi državnimi zastavami.

Pogodba je bila podpisana v palači zunanjega ministrstva in sta jo podpisala ob navzočnosti spremsva, oba ministrska predsednika in zunanja ministra. Glasi se:

»Nj. Vel. kralj Jugoslavije in Nj. Vel. kralj Bolgarov sta se prežeta z duhom dobrega sosedstva, vzajemnega zaupanja in iskrenega prijateljstva, ki je značilen za obstoječe odnose med njuni državama, odločila skleniti pogodbo o prijateljstvu med Jugoslavijo in Bolgarijo ter sta za to dolocila za svoja pooblaščenca:

Nj. Vel. kralj Jugoslavije g. dr. Milana Stojadinoviča, predsednika ministrskega sveta in ministra za zunanje zadeve, Nj. Vel. kralj Bolgarov pa dr. Georgija Kjusjevanova, predsednika mini-

strskega sveta in ministra za zunanje zadeve in verstvo, ki sta izmenjala svoja pooblastila, sestavljena v dobri in predpisani obliki ter se nato sporazumela o naslednjih odredbah:

Cl. 1. Med kraljevino Jugoslavijo in kraljevino Bolgarijo bosta obstajala neporušljiv mir ter iskreno in trajno prijateljstvo.

Cl. 2. Ta pogodba bo ratificirana in bosta ratifikaciji izmenjani v Beogradu v čim krajšem roku. Stopila bo v veljavo onega dne, ko se bosta ratifikaciji izmenjali.

To sta omenjena pooblaščenca potrdila tako, da sta podpisala to pogodbo. Sestavljeno v Beogradu 24. januarja 137 v dveh primerih, ki sta bila izročena vsaki izmed visokih pogodbenih strani.

Pogodba, ki je bila v ponedeljek tudi ratificirana in je s tem dobila veljavno moč, kakor je v njej doloceno, pomenja torej v bistvu, da sta Jugoslavija in Bolgarija sklenili živeti trajno v prijateljskih sosednjih odnosih in v večnem miru. Ako bi se zgodilo, da bi bila Jugoslavija napadena s strani tretjega, je Bolgarija ne sme napasti, ako bi pa bila napadena Bolgarija, se prav tako Jugoslavija ne sme postaviti na stran njenega napadalca. S tem je na meji obeh držav zagotovljen mir za vsak primer bojnih mezejev. Za nas, kakor tudi za Bolgarijo, je to ogromna pridobitev: naš hrbet na Balkanu je popolnoma zavarovan!

V splošnem bi si seveda želeli, da bi bila zveza med Bolgarijo in Jugoslavijo že sedaj še bolj poglobljena in bi se nenapadalni pogodbi pridružila tudi še

skupna obrambna pogodba v primeru napada s strani tretjega, toda prepričani smo, da se bo na sedaj postavljenem temelju gradilo dalje in zgradilo končno popolno bratsko sodelovanje v vseh primerih in na vseh področjih. Saj se je ob tej priliki spregovorilo in napisalo na obeh straneh obilo vzpodbudnih bratskih besed in stavilo vse polno upov na bodočnost. Predvsem se je obnovila tudi misel na sklenitev carinske zveze med obema južnoslovanskima državama.

Začetek bratstva je torej napravljen, postavljena je stvarna in trdna podlaga in pot, ki jo bomo poslej hodili južni Slovani, nas bo gotovo prej ali slej pri-

peljalo do tistega velikega ideala, na katerega mislimo vsi, ki si želimo velike bodočnosti, ako se bomo seveda na obeh straneh stalno ogibali vsemu, kar bi nas moglo deliti. Sen naše bodočnosti ostane slej ko prej popolna zveza vseh štirih južnoslovanskih narodov. Slovencev, Hrvatov, Srbov in Bolgarov, v kateri bomo ob medsebojnem spoštovanju svojih svetinj lahko vsi skupaj li, vsak zase razvijali svoj narodni, kulturni ter gospodarski napredek. Morda bo ta sen uresničen že v dogledni bodočnosti, a najprej je treba, da uredimo Slovenci, Hrvati in Srbi do temelja vsa svoja medsebojna notranja vprašanja

Besede demokracije nacistični Nemčiji

Govora angleškega in francoskega ministra na naslov Nemcije

Pred dnevi se je oglašil v londonski zbornici angleški zunanji minister Anthony Eden in spregovoril resne ter okrite besede na naslov nacistične Nemcije. Pred vsem je naglasil, da je Anglija nasprotna vsakemu razdeljevanju Evrope na ideološke bloke (skupine po političnem prepričanju komunizma, fašizma in demokracije), ker bi taki bloki prej ali slej vodili do nove vojske. Potem je naglasil svoja izjavanja konkretno na španske zadeve, naglašajoč, da je treba priznati tudi Španiji, da sama uredi vprašanje svojega notranjega državnega urejanja in ji zato nič ne sme vsiliti ne kaj, kar bi bilo proti volji španskega naroda. Končno se je pa obrnil še neposredno na Nemčijo ter izjavil, da spuštuje sicer samozavest in hotenja nemškega naroda, toda ta narod ne sme pozabiti, da ni sam na svetu, ampak je tesno povezan z vso ostalo Evropo. Zato mora opustiti svoje nacistično pretiravanje. Hrvat tako se ne sme gospodarsko odrezati od ostale Evrope, kar bi hotel s svojo širiteljo in gospodarsko avtarkijo. Treba je torej sodelovanja in mirnega sožitja.

V nedeljo je pa spregovoril v Lyonu na naslov Nemčije še francoski ministrski predsednik Leon Blum. Tudi on je naglasil, da ne goji Francija do Nemčije nobenega sovraštva, ampak si na-

sprotno želi z njo sporazuma in mirnega prijateljskega soseskega sodelovanja. Toda Nemcija mora priznati tudi pravice in svetine drugih narodov. Pred vsem se mora resno in odkrito izjaviti za opustitev vsakega večjega ooboroževanja in pristati na to, da se prične razoroževanje, vendar Francija ne more skieniti z Nemčijo nobene ločene, le dvostranske pogodbe. Pogodba se sklene lahko samo v zvezi z vsemi državami, ki si žele miru in na temelju nacel Zveze narodov, Nemcija se mora odreci tudi vsakemu stremjenju po izpadu v srednjo ter vzhodno Evropo (tj. odonavje in Rusijo). Franciji je vrednost tega dela Evrope prav tako pili sru, kakor njena lastna. Ako bi Nemcija pokazala tu dobro voljo, potem bo Francija takoj pripravljena sodelovati z njo tudi na področju gospodarstva in ji pomagati iz sedanjih stisk.

Oba govora sta naletela v Angliji, Franciji ter drugod v mirojubnih ter demokracičnih državah na največje odobravanje, v Nemčiji pa z njima niso posebno zadovoljni. Nekateri nemški listi so celo pisali, da Nemcija zaradi gospodarskih koristi, ki ji jih nudita Anglija in Francija, ne bo opustila svojih političnih ciljev. Najbrže pa bo bolj jasno odgovoril Lauen in Blumu dne 30. t. m. voditelj Hitler.

Bombe na Portugalskem

Na Portugalskem vlada že dolgo nacistična diktatura pod vojaškim vodstvom, zato pa je tudi največja opora generala Franca v Španiji. Toda tudi v njej narasča nezadovoljstvo zatiranih slojev naroda, in bilo je že nekaj poskusov vstaj v oosegu prvih znakov revolucije. Te dni so pa pričele po Portugalskem pokati bombe, ki so porušile neko radijsko oddajno postajo in več drugih javnih naprav. V zvezi s tem je bilo na Portugalskem aretiranih tudi nekaj tujecev, katerim so očitali, da so nameravali v Španijo, kjer bi izvršili atentat na generala Franca. Dasi to nikakor še ni bilo tako gotovo potrjeno, so jih vendar poslali Francu v Španjo, ki jih je brez procesa dal postreliti. Skoraj edinstven primer v meunarodnem izročanju političnih zločinov, odnosno prav za prav šele osumljenec, rašistom je zelo malo do spoštovanja človeka in enako malo do človeškega življenja.

Notranja napetost na Japonskem

Na Japonskem doživljajo te dni nevarno notranjo krizo, ki obstoja zlasti v nepremagljivem sporu med vojaštvom, vlado in parlamentom, odnosno političnimi strankami. Vojaštvo se tako vrtka v posej vlade in pravice parlamenta, da o kakšni svobodi poslancev in ministrov sploh ne more biti govora. Parlament se uprj posebno zahtevam generalov, da se porabi večina dohodkov novega državnega proračuna za vojaštvo in oboroževanje, a prav tako pripravljanju novih bojnih pohodov ter zvezi z Nemčijo proti Rusiji, ki so jo, kakor se je sedaj pokazalo, sklenili Japonci le na pritisk in zahtevo generalov. Namesto da bi vlada odstojala in bi se potem sestavila tačica, ki bi ustrezala željam japonskega ljudstva, se je enostavno zamejala v drugo pod vodstvom — generala. Parlament, ki napoveduje novi vladi najostrejši boj, bo najbrže razgnan, in zavla-

dali bodo po mili volji generali. Toda japonsko ljudstvo je bilo navečalo stradanja zaradi bojnih pohodov generalov in mnogi zatrjujejo, da se bliža Japonska državljanski vojski.

Novi boji v Abesiniji

Italijani so pisali že dolgo, da so osvobodili vso Abesinijo in ni manj več sovražnikov, te dni so pa sami javili v svet, da so se zorale na jugozahodni Abesinije nove abesinske cete, baje okoli 15.000 mož, ki so pod vodstvom rase Deste in Volde Marijana hotele pridrati proti italijanskim postojankam. Proti tem cetaim je vodil italijanske cete osebno abesinski pokrajni maršal Grazziani. Italijanski listi poročajo sedaj, da se je vojna že odločila, da so bili Abesinci premagani in pregnani, a ova njihova voditelja sta, kakor vse kaže, vendarje še ostala svobodna. Ti boji dokazujejo, da oboji moraj Italijani še zelo dolgo računati z odporom in vstajam Abesincev, zato bodo prisiljeni imeti tam vedno veliko vojskino cet, kar bo upravno oblast zelo podražilo.

Nemci v Abesiniji

V Italiji se je ustanovila posebna družba za izkoriščanje naravnih zakladov Abesinije, v kateri bosja združena italijanski in nemški kapital. Nemci bodo imeli v rokah tudi del vodstva te družbe v Abesiniji, tako da bodo lahko direktno od tam dobivali razne sirovine za svojo industrijo.

Nemčija vzame v zakup portugalsko kolonijo

Angleški listi poročajo, da sta sklenili Nemčija in Portugalska pogodbo, po kateri vzame Nemčija za 99 let v zakup portugalsko kolonijo Angolo v južnozahodni Afriki. Ta kolonija bi služila Nemčiji gotovo za nadaljnje prodiranje v Afriko.

Mirnejši položaj v Španiji in okoli nje

Neuspeh nacističnih napadov na Madrid in Malago. — Odgovor Portugalske, Italije in Nemčije na angleško noto

Položaj na španskih bojiščih se v zadnjem tednu skoraj ni spremenil, najvažnejši doogdek je bila le ustavitev nacističnega napada na Madrid in na Malago. Nekaj dni so prihajala iz Francovega tabora poročila, kakor da se bo njegovim četam že v nekaj urah posrečilo zavzeti ne samo Madrid, ampak tudi veliko južno pristaniško mesto Malago. Posebno zanimiva so bila poročila o Francovem »napredovanju« v nekaterih naših slovenskih listih. Tako je poročal neki list danes, da stoji Francove cete samo še 8 km pred Malago, jutri je pisal, da so zelo napredovali in se približala Malagi že na 40 km, pojutrnjem je pa poročal o ponovni nacistični zmagi in napredovanju za 48 km. A preudovito: čeprav so te cete napredovale kar od 40 km pred Malago za 48 km naprej — Malage še vedno niso zavzele. Dasi bi po tem takim morale biti že vsaj 8 km čez Malago! Tako pitajo nekateri naši listi svoje bralce s senzacijskimi s španskih bojišč, zato ni čudno, če nepoučen bralec nazadnje sploh ničesar ne ve.

Podoba, ki si jo je mogoče ustvariti iz sedanjega bojnega položaja, je ta, da Francove cete ne morejo več naprej, dasi tvegajo najbolj srdirte in krvave napade ter žrtvujejo pri tem brezobzirno veliko število mrtvih ter ranjenih. Udaroma moč nacistov je oslabela, in težko je verjeti, da bi jo še kdaj tako dvignili, da bi mogli popolnoma doseči svoj namen, premagati cete madriške vlade in zavladati nad vso Španijo. Seveda pa tudi republikanci zaenkrat še niso dosegli drugega, kakor da so prepričali nacistom poizkuze napredovanja. Morda nam bodo prihodnji dnevi prinesli v tem oziru spremembe. Ohrabreni po uspehih pri odbijanju nacističnih napadov se, kakor poročajo listi, pripravljajo republikanci na prinopad. Ako bi se jim ta protinapad posrečil in bi vrgli frankovce na kakem važnem mestu iz njihovih položajev, bi se s tem utegeli pokazati prvi znaki preobrata k porazu belih.

Neuspehi nacistov so delovali neugodno tudi na tiste države, ki jih podpirajo. Zdi se, da tudi v Italiji in Nemčiji niso več tako trdno prepričani o zmagi generala Franca, zato so postali nekoliko miroljubnejši. Mimo tega je pripomnilo k temu odločen nastop Anglije ter Francije. Na angleško zahtevo po prenehanju odpošiljanja »prostovoljcev« v Španijo in zaprtju španskih mej-

na podlagi kontrole na kopnem in na morju, so med tem odgovorile tudi že Portugalska, Italija in Nemčija. Med tem pa, ko je Portugalska odklonila vsako sodelovanje pri blokadi in nadzorstvu na svoji meji proti Španiji, sta Italija in Nemčija odgovorili dosti bolj popustljivo in miroljubno.

Obe, Italija in Nemčija, sta sporočili Angliji, da sprejmeta njen predlog, naj se prepove ali onemogoči posojanje vsakih vojakov, bodisi rečnim bodisi belih in naj se uvede na vseh španskih mejah mešana mednarodna kontrola. Vendar sta stavili tudi neke svoje predloge, ki imajo očito namen, celo postopanje zavlačevati. Tako zahtevata n. pr., da se morajo iz Španije odstraniti tudi vsi tisti tuji, ki so že sedaj tam. To se seveda ne da izvršiti tako lahko, zlasti ker je madriška vlada podelila raznim tujim bojevnikom že špansko državljanstvo, nacistična jih je pa uvrstila enostavno v svoje tujske legije, ki so kot najemniške cete del prave španske vojske organizacije. Zah.veo, o katerih se je pisalo po listih, da bosta nam reč Nemčija in Italija stavili kot pogoj za popustitev zagotovilo, da se v Španiji v nobenem primeru ne sme ustanoviti levičarska vlada, Rim in Berlin nista stavila. Najbrže zaradi tega, ker sta tako Anglija kakor Francija odločno izjavili, da nima ničice pravice vtikati se v vprašanje, kakšen režim naj zavlada v Španiji, ampak naj to vprašanje reši izključno le španski narod sam.

V vrstah evropskih diplomatov se zatrjuje, da je spričo omenjenega odgovora Italije in Nemčije mednarodna napetost z nevarnostjo nove vojske znano pustila. Vendar se še ne smemo vdajati preranim in prevelikim upom, ampak moramo oprezno čakati na nadaljnji razvoj, pred vsem pa na spremenitev desol že del papirnatih obljub v dejanja.

Aleksandretsko vprašanje rešeno

Spor med Francijo in Turčijo radi vprašanja Aleksandrete v Siriji se je sedaj rešil pred Zvezo narodov s sporazumom med Francijo in Turčijo, po katerem postane ta turška pokrajina avtonomna dežela Sirije pod nadzorstvom in zaščito posebnega komisarja Zveze narodov. Pristanišče v samem mestu Aleksandrete bosta pa upravljali Francija in Turčija skupno.

voditelja, pa naj bo že kdorkoli, samo da ima čisto politično preteklost, da je v političnem delu poštenjak, ki se bori le za narod in njegovo stvar, ne pa morda za svoje osebne namene, in je nazadnje tudi duhovno popolnoma zrel ter samosten. Takega voditelja Slovenci nujno potrebujemo, in ako se ne najde, bi ga morali sami iskati ter seveda potem tudi pošteno in iskreno pripoznati vsi, brez izjeme na

sedanje osebno in skupinsko razcepjenost. Prenehati bi morale obenem vse ločene akcije velikih in malih obsegov. Kajti, komur je res le do dela za narod, bo opravljal to delo lahko tudi tedaj, če ne bo sam vrhovni voditelj, in priznane bodo po zaslugi vse zasluge in časti s strani naroda.

Siroke množice slovenskega ljudstva, ki čutijo vsak dan na lastnih plečih težo časa, so že davno site preprirov

voditeljev za voditeljstvo, site tudi odcepkov tega in istega hotenja. Tem množicam danes ni niti toliko več do oseb in naslovov, tem več pa jim je do skupnega programa ter strnjenege dela disciplinirane čete vseh, ki žele Slovencev po tolikih težkih časih vendarle enkrat lepše in boljše bodočnosti. Ako se to ne bo zgodilo, bodo same prisiljene nagnati iz slovenskega templja

prepirajoče se pismarje in strniti na lastno pest svoje vrste. Pismarji se bodo potem lahko prepirali dalje med seboj do sodnega dne, a na lasten, ne na narodov račun.

To je resen klic vseh svobodnih slovenskih ljudi, posebno mladine, kmečke, delavske in mestne. Klic, na katerega je potreben jasen odgovor!

Cenjenim naročnikom!

Današnji številki smo priložili po- ožitice in najviljudnejše prosimo cenjene naročnike, da nam nakažejo naročnino za mesec FEBRUAR. Cenjene naročnike pa, ki so prezrili, da nam naročnine za december ali januar še niso poravnali, prav tako viljudno prosimo, naj nam isto nakažejo, ker zagotovo tako sebi redno dostavo lista, naši upravi pa prihranijo mnogo dela. Cenjene naročnike, ki so nam naročnino že nakazali za več mesecev, pa najviljudnejše prosimo, naj izročijo položnice svojim prijateljem in znancem s priporočilom, naj se naroče na naš list.

Uprava »Neodvisnosti«.

Oživljenje agrarnega pokreta na Balkanu

Pred neavnim smo slišali vesti o rekonstrukciji bolgarske vlade. Po teh vesteh oi naj stopiti v vlado pristavi bolgarske kmečkega pokreta, ki mu je dal program pokojni Aleksander Stamboljstvu. Z pogodba o večnem prijateljstvu med našo državo in Bolgarijo je kazala na to, da se sedanja vlada, tedaj le še zunanje politično, približuje jugoslovanskemu programu velikega pokojnika. Sedaj slišimo tudi vesti, da si bolgarska vlada osvaja notranje politično kmečko delavski program Stamboljskega.

Ce so te vesti točne, bo korak bolgarske vlade znatno okrepljen celotni agrarni pokret Balkana. Z pokojnemu Stjepanu Radiću je bil najvišji politični vzor: združeni kmečki pokret od Triglava pa do Varnave, temelječ na demokracičnih načelih in na pokretu odgovarajočem politični organizaciji, ki naj bi izvedla na temeljih federacije združen vseh južnih Slovanov v eno samo demokracično vladavino. Ta zamisel, ki je bila obenem tudi zamisel Aleksandra Stamboljskega, je tako velika in tepa ter tako usidrana pri vseh vodilnih agrarich Balkana, da se je odbržala živa kljub vsem političnim pretrestajem, ki sta jih doživljali obe bratski državi.

Da ni padel Stjepan Radić tako tragično, začet od krogei nepojmljivega sovražnika, da ni prav vsled tega celotno hrvaško kmečko gibanje preneslo zopet težiče svoje politične udarnosti na hrvaško-narodni program, ter tako dopustilo, da je socialno-kmečki program stopil v ozadje, bi bili danes uresnecuju te velike ideje bližje. Toda kljub vsemu osnovna misel ni zamrla. Kakor hitro začnemo govoriti o hrvaško-srbskem sporazumu, se takoj tudi pojavi na obzorju nov lik velike politične organizacije kmetstva vsega Blakana, se takoj prično ugibanja in misli o pokretu, ki bi samogel enkrat za vselej tudi konkretno v srch in po skupnih interesih, na vsej mednarodno po pogodbah, za vselej združiti ves delovni narod slovanskega juga.

Na Balkanu je bilo mogoče, da je ustanovila atentatorjeva roka to zgodovino za desetletja. Po uboju Aleksandra Stamboljskega in Stjepana Radića smo to doživeli. Toda prav tako hitri so mogoči preokreti. Če bodo prevladale v Bolgariji in pri nas težnje za resnično demokracijo, zlasti če bo srbsko kmetstvo imelo ono širokogrudnost in reševanja hrvaškega vprašanja, ki je stvarno v njegovem interesu — imeni Dragoljuba in Joce Jovanovića so nam porok za to — potem smo uresnecuju zamisli obeh velikih Jugoslovancov bližji, kot si morda mislimo.

Toda tudi hrvatstvo naj ne bo nepristopno in nespravlivo. Gotovo je, da se tako velika razočaranja ne morejo pozabiti in da izkušnje uče previdnosti. Tudi voditelji hrvaškega kmečkega pokreta se morajo zavedati, da z abstinenanjem od državnega vodstva, do katerega imajo po svojem resničnem zasidranju v narodu pravico, večjo morda kakor kateri drugi, po drugi strani samo krepijo nedemokratske elemente in jim dajajo možnost kombinacij, ki bi značile ob njihovem sodelovanju, tudi samo v domišljijo postavljene, absurdnost.

Mi vemo in smo tudi prepričani, kdo bi »dal ceneje«. Toda kot Slovenci in Jugoslavani vemo tudi, da bi taka rešitev ne bila v smislu državne razumnosti in ne bi mogla stalno iti vzporedno z jugoslovansko državno mislijo, ki gleda v stolecja in ne na trenotne, če tudi morda bolj dobičkasne izhode.

Želeti je, da bi novo poživljenje agrarne misli v Bolgariji imelo tudi v naši državi svoj močan odmev in da bi pripevalo k tesnejšemu sodelovanju jugoslovanskega agrarizma, kar ob obenem zamoglo samo srečno pospešiti ugodno rešitev našega glavnega notranje-političnega problema.

Naročite „Neodvisnost“

Kako naj se organizira naša vas

Kmečko-delavsko gibanje je narodna in državna potreba

Maribor, 20. januarja. Izobrazba je okno v svet. Zato mora vsak, posebno še kmečka mladina, stremeti za čim popolnejšo in res pravo izobrazbo, da lahko samostojno in pravilno razsoja vse, kar se godi okrog nje na vseh gospodarskih, socialnih in političnih tleh. Za tem mora stremeti naše podeželje. Pravico do obstoja in zaupanja ima samo ono gibanje, ki stremi za resnično izobrazbo širokih narodnih slojev. Kdor čuti duha našega časa, si je na jasem, da je dolžnost zavodne in narodne inteligence, delati za kulturo kmečke in delavske hiše. Temu delu in pokretu hoče služiti tudi naša »Neodvisnost«. Zato vabi k sodelovanju vso našo izobrazbeno, ki je našla pot v našo vas in ki želi svoj prosti čas, dušne in telesne moči posvetiti vsem onim, ki so, ne po svoji krivdi, zaostali v splošni izobrazbi in kulturi, ter pomankanju gospodarskih dobrin. Kakor ngotavlja pravilnik za kmečko sokolske čete, pa ni kulture brez gospodarskega blagostanja kmečke in delavske hiše. Blagostanja rodine, občine in države pa ne more biti, če kmet in delavec ne poznata svojih interesov, če se za svoje interese ne znata z združenimi močmi boriti. Kultura in napredek našega na-

roda in države je odvisen predvsem od blagostanja in kulture kmečke in delavske hiše. Če ima kmet, imajo vsi! To je naš narodni pregovor. Zato je pravo kmečko in delavsko gibanje, ki stremi za resnično izobrazbo, narodna in državna potreba. Na tem delu bi se morali združiti vsi resnični rodoljubi katerikoli svetovnih nazorov. To je potrebno predvsem nam Slovincem, kajti slovenske kulture ne more biti brez kulture naše vasi. Samo ta kultura lahko reši naš razkosani narod pred poginom in ga usposobi za sodelovanje z ostalimi Jugoslavlani pri izgradnji jugoslovanstva.

Socialno-gospodarska načela morajo temeljiti na kmečko-delavski solidarnosti, ki predstavlja trajne pogoje velike gospodarske interese kmeta, delavca in industrije.

Slovenska in jugoslovanska narodna ideja mora biti usmerjena v konstruktivno jugoslovanstvo, kateremu je predpogoj sloga v tej meri, da bo sprečila vsako medsebojno agresivnost in ogražanje med Srbi, Hrvatini in Slovenci.

Jugoslovanska agrarna in državna misel mora obstojati v skupni zavesti vsega kmečko-delavskega ljudstva in v

obrambi vsakega posameznika v enaki meri kakor tudi v obrambi vsakega kmečko-jugoslovanstva.

Dejstvo, da je krščanstvo pozitivna sila v duševnem življenju našega naroda in osnova za kulturno enotnost naše vasi, zahteva nujno reformacijo žalostnih verskih razmer v Sloveniji. V Kristusovem nauku naj vidi naš človek prav tako kot v znanosti pot do resnice in notranjega osvobodjenja. Cerkev bi morala opustiti v duhu katoliške akcije vsako strankarstvo in vrniti duhovščini duševnemu pastirstvu, ki ne sodi, temveč ljubi. Zivljenje na vasi je mogoče samo na podlagi srčnosti, kakor v katoliških vrstah, tako tudi v medverskih vprašanih. — Strankarska zagrizenost hoče imeti povsod zadnje besede, v vsakem vprašanju. Politizirajoča duhovščina zahteva čisto s pretjeto brezverskega poslušnost tudi v stvarih, ki z verskimi resnicami niso imele in nimajo nobene zveze.

Naša mladina mora stremeti, da se izpopolni telesno in duševno, moralno in etično, v narodnem in demokratično-naprednem duhu, v slovenskem agrarizmu in stremeljenju k človečanskim idealom.

Mariborski Ročdelci

na ustanovem občnem zboru združbe Tekstilne

Naj ta lepi in častni naziv, ki nam že sam šepetajo prijatelji razpoloženo, če pojem »Ročdelci« je megljeno poznamo, malo objasnimo, da bodo naši bralci bolj na jasem za kaj gre.

Bilo je pred 93. leti (1843), ko se je neke novembarske noči zbralo v zakonem prostoru v Ročdelu (Anglija) malo število tkalcev, da se posvetuje, kako od pomoči težkim socialnim prilikam, ki so jih vanje potisnile sramotne dneve. Za zvišanje plač so bili prešibki. Zato so ugibali, kako bi na najboljši način spravili v sklad kritje svojih potreb, pred vsem nakup živil. Po dolgotrajnem pretresanju so se zedinili na način, kakor se vrši danes že po vsem svetu: izkoriščanje delovne množice, to večno srce vsakega naroda in države, se zbirajo v velike družine po načelu samopomoči, sloge in vzajemnosti, da si iz sebe priporoče one osnovne pravice, ki jim pritožijo kot tvorcem osnovnih življenjskih pogojev v obliki materialnih dobrin: zbirajo se, da prevzamejo s o p o s e l v s o j e r o k e in sicer za enkrat vsaj v kolikor gre za nabavo potrebščin, torej od konzumtivne (potrošne, uporabne) strani. To smer so prvi pokazali ročdelci pionirji, ki so prvi uspešno pričeli z združeno nabavo blaga proti takojšnjemu plačilu, bilo pri skupnem nakupu ali pri prodaji na drobno (članom), kar je, naravno prvi pogoj za izvoženje cenejšega in boljše blaga, drugič pa štednje od strani članov.

Ročdel je Betlehem nabavljajnega (konzumnega) združništva, ki se je od takrat razraslo v močeno drevo 50 milijonov članov na svetu. A namen ročdelskih pravilnikov ni bil le združena nabava življenjskih potreb, ampak postopna vključitev v združni okvir celotnega gospodarskega življenja. Torej tudi proizvodnja (produkcija). Kako močno, premissižno so delovale te preproste glave, kako globoko so segle njih združena pravila v socialni sestavi, je dovoljen dokaz v dejstvu, da služijo ta še vedno za osnovo zadrugarstvu.

Njihovo prvo in zdravo seme je odtelet klisto, klike in bo klisto v dobro poedincem in občestvu.

Ali se sodobnemu delovnemu človeku, bilo ročnemu ali duševnemu, godi kaj boljše nego Ročdelcem? Ne! Slabše ma je in njegovo življenje je bolj obteženo in žalostno in obstoj bolj nesiguren kot nekjad. Ali naj zopet in zopet kažemo

na izvor krivic, ponižanja in sramote? Sram nas je ponavljati, kar izgovarjajo in preklinjajo delovne družine dan na dan! Ponovimo, kar čujemo z vedno večjim naglasom pod streho in nebom, v kmečki delavski, obrtniški in uradniški družinski celici: Kapitalizem razbija in ruši temelje telesnega in duševnega življenja; kapitalizem je po svojem izvoru in značaju mednarodno povezana družina neznamena odstotka naroda, ki si je prisvojila največji delež dobrin in tako okrnila delovne množice na njih osnovnih pravicah. V to ni treba navajati dokazov, ki se nam silijo ob vsakem koraku. Izrazito vidni pa so v mestih, pred vsem v industrijskih. Pogledite samo mariborske tovarniške velikane! Kdo je lastnik in kako se nagrajajo delavci? Delavstvo toži, prosti in — zaman čaka. Ali naj se temu čudimo? Samo najvež more pričakovati uvidevnost, usmiljenje, pravičnost od onega, ki živi le v blatu brezobzirnega izkoriščanja ustvarjalca dobrin. Tukaj je uspešna borba — če ne poseže vmes država — je po načelu ročdelških pionirjev, torej na samopomoči in vzajemnosti.

Zato nas je prijetno presenetila vest, da se je naše zavedno in pošteno tekstilno delavstvo končno zgenilo in krenilo na pot združništva. To njihovo »držnost« — tako nazivajo pokret njihovi in naši sovražniki — bi morala pozdraviti vsa naša poštena in zavedna javnost, — vsa, ker gre za cilj občekrivnega značaja. Če se posreči — in upamo da se bo —, da se uresniči združna tekstilna, lahko uvrstimo 24. januar t. l. med zgodovinski dan gospodarstva in reformacije. V nedežo je namreč bil ustanovljen občni zbor združbe tekstilne, kjer se je izvolil upravni odbor iz članov, ki mu predseduje g. Ogrinc Rudolj, upokojeni žel. uradnik s Pragerskega. V odboru so še: Kudič Franc, tekstilni del., Grosek Ivan, veletrgovec, Trebnje, Lavrenčič Anton, upok. bančni uradnik, Maribor, Klinar Ivan, tekstilni delavec, Maribor, Orač Franjo, strojnik iz Studencev.

Čudimo pa se, da ni bilo na občnem zboru gospodarstvom, ki so poklicani in dolžni podpirati to nameri, bilo to po njihovi socialni poziciji, bilo po materialnem položaju ali poslanstvu. Koga so se zbal in napram komu imajo obzira? Prekoračili smo že določbe namseh in obljub, dobo praznih besed in fraz ter sodimo delavce po njihovih dejanjih. To bo naše merilo še bolj v bodoče.

GOSPODARSTVO

Pomen in cilj agrarne reforme

Agrarna reforma je imela oziroma ima za cilj reševanje treh nalog: socialno, gospodarsko in narodnostno. V socialnem pogledu naj bi agrarna reforma zadostila željam in potrebam kmečkih mas, ki so brez zemlje, oz. je imajo samo nekaj pedit. To so kmečki delavci in bajtariji. V gospodarskem pogledu naj bi se s pomočjo agrarne reforme dvignila kmečka proizvodnja predvsem onih kmečkih panog, ki zahtevajo za kakovostno pridelovanje vestno osebo in ročno delo, kar na ogromnih veleposelstvih ni izvedljivo. Narodnostni moment agrarne reforme pa postoji v tem, da se dodeli zemlja narodno zavednemu revnemu kmečkemu ljudstvu ter da se s kolonizacijo nacionalizira narodnostno sporno ozemlje.

Da bi se z agrarno reformo dosegli zaželjeni uspehi, se mora pri izvrševanju strogo paziti na socialno in gospodar-

stvo in s tem vzporedno na narodnostno vprašanje. Popolnoma površno je, če se upošteva samo zadnje vprašanje, prva dva vprašanja pa se prezira. Tako izvedena agrarna reforma ne more roditi zaželjenih uspehov. Deloma pravična kritika bi morala pripravljati pomankljivost pri izvedbi agrarne reforme, ne pa ideja agrarne reforme kot takšne.

Po svetovni vojni so vse vzhodne evropske države izvedle agrarno reformo. Dva in pol milijona kmečkih družin je dobilo zemljo ozir. povečalo svojo ped zemlje, na kateri se do tedaj ni moglo preživljati. S pomočjo agrarne reforme je v teh vzhodnih evropskih državah, ki vse mejijo na Rusijo in od severa na jug delijo vzhodno Evropo od zapadne, nastalo dva in pol milijona samostojnih kmečkih družin, ki so postale prav sredi agrarne reforme dobro

odpore proti komunistični propagandi. S pomočjo agrarne reforme se je v teh državah očuvala »agrarna demokracija« proti drugim državno-pravnim oblikam. Agrarna reforma je rešila in utrdila demokracijo na podlagi krepkega malega posestnika. Agrarna reforma je velevažen političen ukrep današnjega časa. Z revolucionarnim ukrepom od »zgoraj« je uklinjen sistem veleposelstev in na ta način preprečena revolucija od »spodaj«.

Potreba po organizaciji mlekarstva

Mlekarstvo skriva v sebi ogromno možnost, da pride kmet do boljših dohodkov in marsikatero kmečko gospodarstvo do ekonomskega ravnovesja.

Mlekarstvo zadržištvu bi lahko zaposlilo na stotine zmoglih kmečkih ljudi, katerih zmogliosti propadajo neizrabljene ali se celo izgubljajo v brezplodnem politiziranju, popivanju in igranju. Mlekarstva industrija bi lahko nudila dober zaslužek mnogim našim kmečkim ljudem, ki danes ne vedo kam, pa bežijo v mesto in pomnožujejo armado brezposelnih.

S povečano uporabo mleka in domačih mlečnih izdelkov bi se lahko znatno izboljšala prehrana srednjih in nižjih slojev našega naroda, obenem pa bi s tem omejili uporabo živil, ki jih sedaj vvažamo iz drugih držav. Tako bi zaslužek našega uradništva, obrtnišstva in delavstva prišel v prid slovenskemu kmetu, ki je do tega gotovo najbolj upravičen.

Za izboljšanje položaja našega mlekarstva so potrebni enaki ukrepi kot pri ostalih kmetijskih proizvodih: kakovost, dobra kakovost! Kakovost mlečnih izdelkov je dobra kakovost mleka.

Jubilej strokovnega lista

»Poljoprivredni Glasnik«, ilustrirani kmetijsko strokovni list, ki izhaja v naši blagoslovljeni pokrajini Vojvodini, s sedežem v Novem Sadu, slavi svojo petnajstletnico. »Poljoprivredni Glasnik« je eden najboljših in največjih v naši državi, izhaja redno vsakih štirinajst dni in izdatno koristi vsakemu, ki se peča bilo s katerokoli panogo kmetijstva. List ne obravnava samo naših notranjih agrarnih vprašanj, marveč izdaja redno vsako leto posebne obširne zvezke o kmetijstvu drugih držav. Tako je na primer lani izdalo uredništvo »Poljoprivrednega Glasnika« obširen zvezek o kmetijstvu Bolgarije, ki so ga napisali najuglednejši bolgarski strokovnjaki. To strokovno delo je vzbudilo po vsej naši državi in v bratski Bolgariji veliko zanimanje. Prejšnja leta pa je izdalo uredništvo obširne razprave o kmetijstvu Češkoslovaške in Nemčije, o švicarskem kmetu itd. Tudi naša Slovenija s svojim posebnim planinskim kmetijstvom in pridelovanjem kakovostno svojstvenih kmečkih pridelkov, kot je naše sadje, hmelj, vino, krompir, med, sir, staveni les in les za pohištvo, bohinjsko ribogojstvo itd. je bilo deležno posebne pozornosti urednika g. dr. ing. Pecije Popovića, ki je uredil zelo okusno ilustrirano posebno izdajo pod naslovom »Naša Slovenačka«. V petnajstih letih je uredništvo »Poljoprivrednega Glasnika« izdalo skupno 320 zvezkov, od tega 22 posebnih izdaj. Smelo trdimo, da je »Poljoprivredni Glasnik« na višini tujih strokovnih glasil in je za nas več vreden in bolj koristen, kakor razni tuji listi in časopisi, ki se pri nas vse bolj in bolj uveljavljajo brez stvarnih razlogov. »Poljoprivredni Glasnik« toplo priporočamo vsem, ki se zanimajo za dobro kmečko čtivo. Interesenti dobe nekaj zvezkov na ogled, če javijo svoj naslov na: Uredništvo Poljoprivrednog »Glasnika«, Novi Sad.

Nujna potreba po reformi rentnega davka

Gospodarska kriza je dovedla denarne zavode v tako stisko, da plačajo le male obresti in še od teh odtegujejo vla-

daj. V vseh onih evropskih državah pa kjer po svetovni vojni niso izvedli agrarne reforme, so se izvršile razne spremembe na škodo demokracije. Naj novejši primer je državljanska vojska v Španiji, ki nam to potrjuje.

Dosedanja agrarna reforma ne predstavlja še dovršenega procesa, marveč samo prehod na potu končne rešitve agrarnega problema.

Zato je eno najvažnejših vprašanj higijena mleka, bodisi da se mleko predelava in izdelke ali pa prodaja v svežem stanju. Da vprašanje higijene mleka ni na višku, moramo iskati vzroka v dejstvu, da je tudi pri mleku podobno kot pri vseh ostalih pridelkih, premajhna razlika v ceni kakovostno dobrih in kakovostno slabih pridelkov in izdelkov. Imamo neprijetne izkušnje, da prodajajo po isti ceni tisti, ki se trudijo za kakovostno pridelovanje in higijeno pridelkov prav tako, kakor tisti, ki na kakovost in higijeno mleka ne polagajo nobene važnosti. V kakšnem stanju je higijena mleka, ki ga pijejo naši meščani, lahko opazimo vsako jutro na glavnihi cestah, ki peljejo v mesto. V plavni in prahu, umazano in prašno, nečiste krpe in posode, na kolesih in v košarah, v odprtih vrčih in steklenicah se donajša mleko v mesto. Ne smemo se čuditi, če pri takšnih razmerah potrošnja mleka ne rase. Nujno je potrebno, da se v trgovini mleka napravi red! Pri nas je v mlečni trgovini zares svoboda, ki pa bi jo morali pravilno imenovati nered, kar je našemu mlekarstvu kot takšnemu, kakor tudi zdravju prehrani ljudstva vse prej kot v korist.

Mnogokrat ima vlagatelj nujna plačila; rad bi dvignil denar v zavodu, da bi poplačal ali da bi nakupil kar mu je potreba. Toda gotovine nima; mora si denar izposoditi ali ostati kupnino dolžan in običajno plačati višje obresti ali mora odšteti višjo kupnino. Škoda mu je povzročena. Zato je nujno potrebno, da bi se za 2% obrestni črtal rentni davek, do 4% pa nižjal na kvartalno 2% rentno. Se večjo zlo je pri rentni, ki jo mora plačati od kmečkih dolgov zasebnik. Država je vzela 50% glavnice, od ostalih 50% dobi 3% in mora čakati najmanj 12 let, pa bo gotovo ta doba podaljšana na 15 let. Toraj 50% je izgubil, za ostalih 50% dobi bome 3%, ali naj še sedaj plača od tega 12% drž. rentine in do 150% avtonomne določide? To bi bilo vendar krivično. V tem primeru se mora odpraviti rentina. Naši g. poslanci naj bi se poborjali, da se to določi že v finančnem zakonu.

Omenim naj še, da morajo zasebniki, ki so posodili pred 19. aprilom 1932 kmetu gotovino, izgubiti 50%. Za čas od 23. novembra 1932 do 25. septembra 1936 smejo zaračunati le 1% obresti in do tega 1% naj še plačajo rentni davek. Naj so stroški za opomine znašali več kakor 1 odstotek.

* Važna konferenca o izvozu naše živine. Ker so nastala zadnje čase nesoglasja med našimi izvozniki goveje živine in prašičev in med uradom za kontrolo izvoza živine v Beogradu, je trgovinski minister Vrbanić sklical te dni konferenco, na kateri so razpravljali o izvozu naše živine. Iz poročila načelnika kmetijskega ministristva posnemamo, da je leta 1921. naša država izvozila 421.000 prašičev v vrednosti 518 milijonov dinarjev, leta 1925. pa 70.000 v vrednosti 123 milijonov in da izvozi naša država zadnja leta povprečno 210.000 prašičev v vrednosti 248 milijonov dinarjev. Mesnih proizvodov izvozi naša država povprečno za 110 milijonov dinarjev. Nadatje je načelnik poročal, da imamo v naši državi 3 milijone glav goveje živine, 9 milijonov ovc, in nad 20 milijonov kljunov perutnine. Vendar pa to stanje ni točno ker stalno narašča. Po končani konferenci, ki bo trajala nekaj dni, bo izdana nova uredba o izvozu naše živine.

sta, da bi igrišče vzdrževala odsej občina. Želimo mu mnogo uspeha, ker je vedno vršil dobro delo in zapolnil in brezposelno rudarsko mladino odvaljal od kvarnega vpliva ceste. — Pri zadnjih občinskih volitvah je z veliko večino zmagal lista J. R. Z. z nosilcem g. Prosencom, ki je bil že pred leti župan in gerent občine. Nova občinska uprava se zelo trudi za dobrobit občine. Takanj je pričela z javnimi deli, s čemer je zmanjšala veliko število brezposelnih in na ta način izvršila razna prepotrebna dela. Zima je preprečila nadaljnje delo, za ta čas pa je uprava razdelila brezposelnim bonc, s katerimi si lahko nabavijo najpotrebnejše. V načrtu ima uprava veliko javnih del, katere bo izvršila če bo dobila zadostno podporo. — Kolo jevalo v Sokolskem domu ubore rudarske otroke, je s kuhinjo prenehalo, ker sta se na zagorski in topliški šoli ustanovili šolski kuhinji. Za vse plemenito delo jim je lahko vsa dolina hvaležna. — V sredo, 27. m. je bilo v Sokolskem domu pod okriljem Z. K. D. zanimivo predavanje g. V. Pirnata o »Potovanju s Kraljevo Marjono«. Vsi poslušalci so z zanimanjem sledili predavatelju. V sredo februarja se bo vršilo predavanje g. Skuško o »Japonske ženi«. Ker je g. Skuško po rodu Japonka, bo predavanje tem zanimivejše.

STUDENCI

s. Preput v krizi. Praviavo, da je letos kratak predpust, zato ga je treba temu primerno »izživeti«. Včasih je predpust res bil čas veselja. Vsako soboto in nedeljo maskerade po vseh gostinjah, vino je kar v bariljah lomalo na mize. Danes? Gostilne so prazne, le in tam ob nedejnih zakripra harmonikar maloštevilnim srečanjem, ki se zavrtje in nato sede ob politerke pozno v noč. — »Kmetijski ples« prirejajo edino le kolejarji, ki bodo pri Mrazu za Svečnico slavili s posebnimi ceremonijami svoj pustni dirindol. — Gasilci pa je menda vse, kar je še ostalo od nekdanjega veseljačenja in bučnega praznovanja veselega Kurenta. Kako se spreminjajo časi!

N O V I C E

* Dr. Stojadinović o Sokolstvu. Ob priliki sprejema starešine Slovaške sokolske zveze dr. Stanislava Bukovskega in tajnika zveze Josipa Kępja je obiskal jugoslovansko sokolsko zvezo tudi ministrski predsednik dr. Stojadinović, ki se je topilo zahvalil Sokolom za pozdrav in pri tej priliki naglasil, da se med sokolskim bratu počuti najbolje, obenem pa zagotovil, da bo naša krajevna vlada podpirala Sokolstvo in sokolsko idejo. Tudi se je dr. Stojadinović zanimal za Sokolstvo na Češkoslovaškem in v drugih slovanskih državah, ter sprejel spomencu zadnjega vsesokolskega zleta v rragi.

* Kdaj pa pri nas, Ministrski svet v Bolgariji je odobril zakon o prisilnem zavarovanju obrtnikov v Bolgariji. Glavne odredbe novega zakona so: pri obrtniških združenjih se bodo osnovala posebne blagajne za prisilno zavarovanje obrtnikov za starost in za primer invalidnosti. Obrtniki bodo samj določevali višino dajatev za to blagajno. Mimo tega bodo blagajne izdajale posebne znamke, ce, ki jih bodo morali lepiti na vsa mojstrska pisma in razna druga potrdila v zvezi z obrtjo. Združenja pa bodo prispevala v blagajne deset odstotkov svojih letnih dohodkov. Zakon je stopil že v veljavo.

* Mljunske goljufije. Afera zavarovalne družbe Feniks je imela tudi za premmogega med nami duže posledice. Najljubja preiskava proti Feniksu na Dunaju pa je obojedoma nova senzacionalna odkritja. Sedaj je ugotovljeno, da so goljufije generalnega direktorja Bernera mnogo večje, kakor so v početku poročali. Ta zavarovalni strokovnjak je osleparil premijski rezervni sklad zavarovalnice Feniks za 5000 milijonov dinarjev poleg prmanjakaj, ki znaša v avstrijski centralni najmanj 2000 milijonov dinarjev. Podobnom goljufijam so prišli na sled tudi v »Folksheim« pri zavarovalni družbi »Evropa«. Aretirali so že več oseb in ne bo po vstenu poljskih listov nova afeta nič manjša, kakor je bila afeta Feniksa.

* Na Češkoslovaškem je sladkor cenejši. Državni gospodarstveniki na Češkoslovaškem so razpravljali o potrebi znižanja cen sladkorja na domaćem tigu in sklenili, da se bo sladkor na drobno pocenil v trgovini približno za dva dinarje pri kilogramu. Vzponemno se bo znizal tudi državni davek na sladkor in bo to znižanje šlo na račun dobička sladkornih tovarn. Ljudi so gospodarstveniki sklenili, da se bo določena količina sladkorja prodala po izredno nizki ceni brezposelnim in za prehrano preivaivstva v pasivnih krajih. Kdaj se bo pa pri nas sladkor pocenil?

* Dobri izgledi. Po poročilih beograjskih in zagrebških listov bodo izvršena v letošnjem letu velika industrijska in javna dela, pri katerih bo našo kruh do 20.000 delavcev. Događena bo železarna v Zenici, kakor tudi velika tvornica za elektrolizo bakra v Boru. V oboje podjetij je investiran nad 200 milijonov dinarjev. Industrija železa v Zenici bo zaposlila nad 4000 delavcev, nova tvornica v Boru pa 1000 delavcev. Zgradili bodo v letošnjem letu tudi most preko Save pri Zagrebu, ki bo stal 55 milijonov dinarjev in bo pri gradnji zaposlenih nad 500 delavcev. Pri gradnji beograjskega pristanišča bodo zaposlili na novo okrog 1000 delavcev pri gradnji železniške proge Požarevac—Kučevo do 3000 delavcev, pri gradnji dela jadranske proge pa okrog 2000 delavcev. Pri nekaterih manjših javnih delih pa bodo zaposlili do 7000 novih delavcev. Nič pa listje ne poročajo, katera javna dela se bodo v letošnjem letu izvršila pri nas v Sloveniji.

* Važna razsodba. Službodajalc hišnega služabništva, klub služkinj, slug itd., niso bili na jasem, da-li so dolžni po pravilniku banovskega bednostnega sklada plačevati 1 odstotni izredni davek v ta sklad od zaslužkov, ki jih služabništvo prejema. Ker je bila tudi praksa davčnih uprav različna, je o tem vprašanju razpravljalo celjsko upravno sodišče in razsodilo, da so službodajalci hišnega služabništva dolžni od njegovih zaslužkov plačevati izredno 1 odstotno davščino v banovinski bednostni sklad.

* »Železni obroč« v Avstriji. Po poročilih švicarskih listov je gibanje za obnovo habsburške monarhije v Avstriji zadnje dni popolnoma preustrojilo svojo organizacijo, hoteč razširiti monarhistično zamisel z večjo učinkovitostjo med najširše plasti avstrijskega ljudstva. Vrhovno vodstvo tega pokreta je v rokah takozvanega »železnega obroča«, ki vidi neodvisnost Avstrije edino le pod žezlom habsburške monarhije.

* Poplave v Ameriki. Ameriške zdruzene države je zadela huda katastrofa poplav. Nekaterke reke so prestopile svoje begrove in se razlile po ozemlju. Po dosedanjih poročilih je prizadetih po poplavih nad 750.000 ljudi in je dosedanja škoda precejena na 300 milijonov dolarjev. Število smrtnih žrtev znaša že 150, pogorjaje pa približno 1000 ljudi, ki so tudi vsi izgubljeni. Reka Ohio je narasla do višine 23 metrov. Ker so nekateri kraji popolnoma odrezani od sveta, je izbruhnila lakota, pokg lakote pa divjavo vsepovsod še razne bolezni. Ameriška zbornica je odobrila kredit 790 milijonov dolarjev kot pomoč za nesrečneže.

* Delniški kapital v naši državi. V preteklem letu je bilo v naši državi ustanovljenih 44 novih delniških družb z glavnico 152 milijonov 911.000 dinarjev. Čisto povečanje kapitala v delniških družbah je znašalo v naši državi v lanskem letu nad 209 milijonov dinarjev. V primeri s predlanskim letom se je lani povečal delniški kapital za 152 milijonov dinarjev.

N A Š I K R A J I

PTUJ

Tujskoprometno društvo je letos lepo uredilo drsiščišče in ljudskem vrju na svojem ribniku, ki je tudi ponoči razsvetljen. Drsa lišče je odprto noč in dan v veselje naše nadebudne mladine in — tudi starine, ki se uri v drsanju, kakor da bi šlo za stavo. — Zadržne dni se mnogo govori, da je ptujška kavarna »Evropa« prodana neki banki, ki bo iz kavarne uredila svoje poslovne prostore. Res je, da imamo v Ptujju štiri kavarne, pa vse skupaj prav za prav ne odtehtajo velike moderne kavarne, ker niso prostori prikladni. Najudobnejša je še bila »Evropa«. Če tudi se kavarnerji potrudijo gostom ustreči, ne morejo pa nuditi primerljivih značilnih prostorov. Tudi so pričeli Ptujčani ugibati, kaj naj bi dobila kavarna »Evropa« nove prostore, če bi se morala izseliti. Pravijo, da bi bili najprimernejši prostori poslovalnica Mestne hranilnice v magistratni hiši. Hranilnica bi se lahko preselila na drugi vogal hiše, kjer je skladišče za železnico, za katera je teh prostorov prav za prav škoda. — Novi hotel, opremljen z vsemi pridobitvami sedanjega časa bi bil Ptuj zelo potreben. Baie ga namerava zidati Pavel Ornič. Pa tudi grof Herberstein namerava zgraditi letni hotel na Panorami. Za izletnike, tuče in domaćine bi bila oba prav potrebna, slednji bi služil tudi za smučarsko počivališče, kjer je panoramski breg zelo pripravljen za smučanje. — Prav tako nima Ptuj primerne garaže za avtomobile. Mogoče bo g. Ornič pri novem hotelu zgradil tudi moderno garažo. Če pa tega ne bo storil, pa naj zgradi mestna občina ptujška, ki ima že itak pralčno avtomobilno, moderno garažo, ki bo tudi nov vir dohodkov mestni blagajni.

Peta redna seja širšega odbora »Podobora Zveze kmečkih fantov in deklet« za ptujško okrožje bo v nedeljo, 31. januarja 1937 ob pol 2. uri popoldne v spodnji dvorani Narodnega doma v Ptujju. Poleg dvo-

hkih zadev bomo obravnavali tudi prireditve deliškega tečaja, zato naj pridejo vse nacionalne ženskih odseki ali pošljejo svoje namestnice. Vabljeni! Predsednik.

SV. BOLFENK PRI SREDIŠČU

Na pustno nedeljo, 7. februarja bo priredilo tukajšnje Izobraževalno društvo »Lipa« ob 3. uri v šoli veseloigro po češkem izvoru: »Stari grehi«, ki bo nudila gledalcem obilo zdravega razvedrila. Nastopijo pa tudi pevski zbor z nekaj izbranimi točkami. Če želite prijetno preživeti popoldne, pohitite ta dan k Sv. Bolfenku! Prijazno vabljani!

Tukajšnje Društvo kmetijskih fantov in deklet bo priredilo v nedeljo, 14. februarja popoldne ob pol 3. uri v šoli kulturno predavanje »Črtice iz domače zgodovine«, ki ga bo imel gosp. Robert Košar. Vstop prost vsakomur. Ker je predavanje izredno zanimivo, Vas vse prav vrljudno vabimo, da se seznanite z zgodovino domačega kraja!

SV. MIKLAVŽ

V sredo, 20. t. m. je pri nas umrl po krajiša a mučni bolezi ugledni kmet Martin Puklavc v 75-tem letu svoje starosti. Bil je značajan in miren človek, ki je vse silil poseveliti svojemu lepo urejnemu posestvu. Blagi pokojnik je gojil izredno lepe konje, zaradi katerih je bil znan v širši okolici. Kako je bil priljubljen je pričala lepa udeležba na njegovem pogrebu. Naj mu bo lahka domača gruda, ki jo je tako ljubil, zalajoči ženi pa naše iskreno sozlatje!

PRELEKJA

Kmetije obupano gledamo, kako nas zadnji čas tepe nagajivo vreme. Prvi taksi rani »jesenski« sneg je napravil na vsem drevu, sadnem in gozdnem, ogromno škodo, ker je zapadel vlažen in ogromni množini še za zeleno neodpadlo listje. Polomil je veje, vrhove, izruval drevesa, po gozdovih in sadov-

njakih je pokalo, da je bilo groza. Se slabši je bil drugi sneg, ki je nadaljeval z razdejanjem, ki ga še ni konca. Zadnje dni je prišla polemica, kar bo imelo še hujše posledice. Dež, ki je padel v večernih (nočnih) urah, je vsled nizke temperature dobesedno zmrazil na vejah in vejicah, skratka povsod, da se drevice šibi pod ogromno težo in tako trpi ogromno škodo. Rešilnega solca ali toplega južnega vetra pa ni. Če bo na vse to sedaj zapadel še sneg, ne bo ostalo nobeno drevo nepoškodovano. Up in delo mnogih let so na nam uničeni. Tudi vinogradom bo polemica škodila, ker bodo očesa posebala, kjer je sneg še nizek in ne pokriva reznikov. Tudi ozimne zarači jesenskega deževja niso mogli posejati v zadostni množini. Po večini je slabo obrabčena in je zato upravičen naš strah, kaj nam bo prinesla letina in s čim bomo plačevali svoje obveznosti.

DRAVINJSKA DOLINA

V objavi, v kateri so navedeni tujskoprometni kraji v Sloveniji, ne najdemo Poljan, Studenec in Makol. Vprašamo, zakaj so ti kraji izpuščeni. Poljane so železniška izhodna točka za vso Dravinsko dolino od Poljan do Št. Vidja pri Ptujju navzdol, obenem pa tudi za izlete na Boč in okolico. Za izlete na Boč so ob vzhodni ležeči lepi kraji poleg Dravinje kakor Studenec in Makol. Vsi imenovani kraji so letovišarske post

Onim, ki zapuščajo Slovenijo

Kdor se izneveri svojemu jeziku, se odtuji svoji materi in svojemu narodu

Z a g r e b, 27. januarja.

Te besede so namenjene onim Slovincem, ki zapuščajo svojo domovino ter se sele ali pa potujejo v ostale kraje naše države. Nekaj iskrenih in prijateljskih besed, ki so nastale in napisane iz žalostnega izkustva, bi jim radi povedali.

Težko je ukazati in še težje prepričati koga, ki morda nikoli ni stal pred vprašanjem, zakaj ne ljubi in ne spoštuje onega majhnega koščka slovenske zemlje, da naj ljubi matriljiv in nadarjen naš narod. Morda je to naša najusodnejša napaka, da nekako zanemarjamo svoje osnovne narodne dolžnosti.

Priznali moramo, da je v zadnjih letih položaj mnogo boljši, ker polagoma nastaja zdravo in močno jedro. Mnogo Slovencev je že, ki so prišli do spoznanja, da število le ni tako odločno v kaki državi, da tu večkrat in češče igra glavno in odločilno vlogo zavest. Mnogi se sramujejo svojega jezika in zataje svoj narod z izgovorom, da smo tako številčno in ploščinsko majhni, da je najbolje prepustiti vse toku časa. V naslednjem bomo poskušali to temeljno zmoto o naši »neznatnosti« ovreči.

Zataje svoj narod z izgovorom, da smo zavzemamo onega položaja, ki bi ga po svoji zrelosti in sposobnosti morali zavzeti, je menda vsakomur jasno. Jasno pa ni našim ljudem, kje so vzroki tega pojavnja. Ako točno premislimo, tedaj spoznamo, da smo krivi vsega tega prav za prav mi sami. Morda je bila zgodovina slovenskega naroda tega krivca, morda naš značaj, morda kaj drugega, dejstvo je danes tu in mi ga moramo pričeti ozdravljati.

Da danes v naši državi Slovenci ne poren, živat, vztrajen in borben, mi vse prenamo vemo. Tega so krive v veliki meri narodne p e s m i naših južnih bratov, s katerimi so mi fundirali svoj narodni ponos in telesno jakost in ki danes po vseh naših srednjih in drugih kolah zavzamejo odlično mesto. Realnost pa nam dokazuje, da smo Slovenci telesno enako, če ne še bolj odporni. Ko je bilo v Zagrebu tekmovanje balkanskih narodov (»Balkanske igre«), smo mogli Slovenci s ponosom primerjati našo telesno odprdnost z drugimi narodi, in to tam, kjer je najodločujoča: v teku na dolge proge. Najboljši v teku na 42 kilometrov (maratonski tek), kjer je potrebna ogromna fizična odprdnost je bil izmed naših tekmovalcev Slovenec. Sploh so bili Slovenci e d i n i izmed naših tekmovalcev, ki so prišli na cilj. Znano je dalje, da imamo Slovenci državno prvenstvo v dolgih progah in to že dolgo vrsto let.

Na lanskih olimpijskih igrah v Berlinu, kjer je vsak narod hotel do skrajnosti uveljaviti svoje telesne sposobnosti in vrline, je bil zopet Slovenec edini, ki je priboril naši državi srebrno kolajno.

Tudi pri nas doma smo na nešteth prireditvah pokazali in dokazali, da v telesnem oziru, ne igra nikake vloge »številčna in ploščinska neznatnost«. V smučanju, plavanju, telovadbi itd. smo med prvimi če ne prvi.

Se večja je razlika na kulturnem področju. Tu je naš nadarjen človek pokazal, da je kvaliteta važnejša od kvantitete. Če začnemo že pri šahu: zopet je tu Slovenec državni prvak. In šah je dobro merilo za »uševno borbenost in organiziranost. Znano je dalje, da je bil na kulturnem polju Stanko Vraz boter hrvaškemu, a Jernej Kopitar srbskemu prepovedi. Že pred svetovno vojno smo bili Slovenci z ozirom na število analitabetov takoj za najboljši izobraženimi narodi pokojne Avstrije, Cehi (0.66%) in Nemci (1%), a mi s 3.3%. Koliko se je med tem položaj še popravil ni potrebno nasebej omenjati.

Naša leposlovna in znanstvena produktivnost je občudovanja vredna. Slovenski znanstveni in drugi kulturni delavci so dvignili kulturni nivo našega naroda do zavidljive višine. Čeprav smo po številu trinajstina, smo po kulturi jaka tretjina. Tega ne smemo pozabiti.

To je samo nekaj primerov, ki nam jasno dokazujejo, da ona naša servilna poniznost napram drugim narodom ni na mestu. A ta servilnost nam zelo škodi, o tem moramo biti na jasnem. Dan za dnem čujemo to na svoji koži, in bomo vedno bolj čutili. Povdarjamo ponovno, da smo tega krivi sami in edino sami.

Samo nekaj primerov: Vsedeš se v vlak, najdeš vse mogoče napise, a samo našega ne; na denarju zaman iščeš svoj narodni jezik; kupiš polonico, na njej je francosčina (!), a svojega slovenskega državnega jezika ne najdeš itd. Ti primeri gredo že v neverjetno. Bodimo že enkrat na jasnem, da smo mi v porpežljivosti prekoračili vse meje in da tako dalje ne more in ne sme iti.

Ta naša kulturna indiferentnost se nam lahko posebno na gospodarskem polju bridko maščuje. Kar si nekateri beograjski gospodarski krogi v zadnjem času dovoljujejo, je že res prenemurno. A mi samo molčimo in molčimo, da se Hrvatje že prijemajo za glave, ker smo tako slepi in lahkomiselni.

Potrebno je, da stopimo tem ljudem nekoliko na prste, ker bo pozneje težko popravljati. Nočemo teoretskega bratstva, ampak realnega in iskrenega. Slovenci smo v tem pogledu prepošteni in morda prenaivni in to drago plačujemo. Poleg tega mnogo sami sebi škodimo, bodisi preko grozne birokracije in politične zagrizenosti. A znano je, da tam kjer se dva kregata, deli tretji dobiček. Nekoliko hrvaškega duha nam ne bi popolnoma nič škodilo.

Potrebno je, da se že enkrat iskreno sami sporazumemo, pa pustimo ono politično blato in obmetavanje. Človeku se trga srce, ko vidi, kako naš človek išče kruha in strada po ulicah in cestah naše države, kako se sita gospoda iz raznih taborov igračka s političnimi strasti. Marsikaj bi bilo lahko v Sloveniji drugače, če bi tega ne bilo. Tudi »slovensko vprašanje« obstoja, samo da tega nekateri nečesto videti.

Postaviti pa moremo skupno in složno osnovne zahteve in program, od ka-

terege ne popustimo, ker je to minimum za svoboden narod. Tako bi bile zelo lepe geste, če bi Ljubljana dobila armijo, namesto sedanje divizije, ker bi se marsikateri Slovenec, ki sedaj s skrbjo gleda na zemljevid, oddahnil. Prepričani smo, da ni poštenega Hrvatja niti Srba, ki bi nam to odbil.

Slovinci smo doslej imeli samo dolžnosti, potrebno je, da imamo odslej tudi nekaj pravic. V vestnem izvrševanju dolžnosti do države, v plačevanju davkov, v ljubeznivosti, prizanesljivosti, v brezmejni nacionalni ponosljivosti, v kulturni toleranci, v iskrenem in globokem smislu za državne ideale smo dali Slovenci vse, kar smo mogli.

Ko smo obiskali grob pokojnega kralja na Oplenju, je pristopil k nam preprost Sumadnec in pred odhodom vika dejal: »Vrnite mi, bračo, Srbija je nevinna (nedoizna)«. Vsi smo ga pogledali in dobro razumeli njegove besede. Mi tudi danes vemo, da posten srbski kmet tega ni kriv.

Krivda je predvsem na nas samih, in to na onih, ki prihajajo v stik s Hrvatji in Srbi. Po teh sodijo nas. Zato nekaj besed temu. Vzrok, da je slovenscina zastopljena, leži tukaj. Komaj preko račiš Brežice, že prične ono jagnobno spakovanje jezika in neka boječnost, neka nesigurnost. Ko pride v Zagreb, je po nekaj tednih narodno izgubljen. Tako je tudi v Beogradu. Le majnen odstotek je, ki so »globokih korenin« in se ne boje daljin.

Vsak, ki zapuščajo Slovenijo, naj dobro premisli, da predstavlja v onem trenutku ves naš narod in njegov značaj. Ako ni toliko zrel, da bi branil in čval onem, kar je vsakemu človeku dragoceno, a o je njegov narodni značaj, potem ne »kodi samo sebi, ampak tudi nam vsem. Takih škodljivcev smo imeli doslej mnogo. A vsi so se globoko varali v enem, a to je, ker so napacno mislili, da o drugim narodom ugaja. Neznajčajnost v tem pogledu nam je že doslej nepopisno škodovala. Menda nas bodo šele drugi narodi naučili spoštovati sebe.

Vsem onim, ki so ohranili hrbenico sudi v tem pogledu, pa moramo izreči naše spoštovanje. Oni so s tem več koristili svojem narodu, kot jim to moremo danes priznati. Njihova zasuga je, da smo danes na vseh ostalih področjih na tako visoki stopnji. Upamo, da jim bo uspelo prav rešiti tudi to nanesrečnejše vprašanje našega naroda.

Prosvetno delo na vasi

Sv. Jurij ob Ščavnici 27. jan.

Večkrat se vracam domov po poti, kjer prihajajo iz šole učenci. Navada je, da vsaki pozdravi starejšega mimodoluca. Opazil pa sem, da otroci neradi pozdravljajo. Tisti, ki jim potekajo zadnji meseci šolske obveze, sploh ne pozdravijo.

Drugi sem srečal skupino šolarčkov iz ene hiše. Oče teh otrok je bil (tako sem si stvar pozneje razlagal) po današnjem pojmovanju drugačnega političnega nazora kakor jaz. — Noheden otrok ni pozdravil in vsi so šli mimo mene povesešnih očih!

Spomnil sem se svojih mladih let. Spomin pa mi je prikazal bistveno drugačno sliko, kakor sta zgoraj opisana primera na naši vasi. Otroci smo takrat s spoštljivostjo pozdravljali in zelo majhno je bilo število takšnih, ki niso skldili našo stojišča društva so tudi veče ali manj strankarsko opredeljena. Njih delo je radi tega enostransko in celo tendencno.

Kakšno je stanje mladih duš, ko vstopijo v društvo, nam nazorno kaže ta primera o pozdravljanju. Če še povdarimo, da je mlado bitie razumsko nesamostojno, duševno prenamo razvito in podvrženo vsem moralnim slabostim, je povedati mnogo. In kaj se zgodi s takšno dušo v prosvetnem društvu? Zastrupljati jo začne s pristransko vzgojo, katere glavni namen je vzgojiti polnovrednega člana politične stranke, strankarsko odločnega, nestrpnega in neusmiljenega priganjajača, ki bo ob času volitev v vsej pripomočki svoje »prosvetne izobrazbe« pridobil za stranko vse tiste, ki so ostali izven društev, ker niso čutili potrebe po prosvetnem društvem življenju. Kam tako delo pelje ni težko reči. —

hočem prikazati delo prosvetnih društev na vasi, ki s posebno pozornostjo pazijo, da pridejo v njihov krog dekleta in fantje, ki so dovršili osnovno šolo. —

Prosvetnih društev na vasi je mnogo. — Deloma pridno delujejo, deloma počivajo. Njihovo delo se pogostoma ravna po režimih, ki vladajo v državi. Vsa obstoječa društva so tudi veče ali manj strankarsko opredeljena. Njih delo je radi tega enostransko in celo tendencno.

Kakšno je stanje mladih duš, ko vstopijo v društvo, nam nazorno kaže ta primera o pozdravljanju. Če še povdarimo, da je mlado bitie razumsko nesamostojno, duševno prenamo razvito in podvrženo vsem moralnim slabostim, je povedati mnogo. In kaj se zgodi s takšno dušo v prosvetnem društvu? Zastrupljati jo začne s pristransko vzgojo, katere glavni namen je vzgojiti polnovrednega člana politične stranke, strankarsko odločnega, nestrpnega in neusmiljenega priganjajača, ki bo ob času volitev v vsej pripomočki svoje »prosvetne izobrazbe« pridobil za stranko vse tiste, ki so ostali izven društev, ker niso čutili potrebe po prosvetnem društvem življenju. Kam tako delo pelje ni težko reči. —

Na vasi je nepregledno število primerov. — S takšnim prosvetnim delom se le ustvarja političnega človeka, katerega naloga je, gojiti sovraštvo do vsega, kar ne spada v njegov tabor. Dokazov je mnogo in nihče jih ne more izpodbiti. Oporekamo lahko le način dela. — Eden je mitejši, drugi ostrejši, tretji zopet prozornejši, dočim je četrti ovit v najfiniješ tenične navidezne človeške morale in pretkanosti. — Navedeno prosvetno delo ni v interesu ne naroda, in ne države. — Vsi politični voditelji, ki zahtevajo od svojih prosvetnih društev, da se njih članstvo vzgaja za politične preganjače in so vodstvom društev gledališke igre, poučni izleti, sestanki itd. le zagrinjalo za orave cilje, ne morejo pričakovati dobrih državljanov, ki bodo v resnih slučajih podredili svoje politično prepričanje »narodnim in državnim interesom.«

Prosvetna društva na vasi morajo vzgajati ljudi, ki bodo nosilci sožitja, strankarske strpljivosti in medsebojnega tovarštva. Ustvariti morajo gospodarsko političnega človeka, kateremu bo nečastno baviti se z malenkostnimi osebno-strankarskimi zadevami.

V današnjih časih, ko veje v mladini novj duh, ki noče slediti brezobzirnemu

in neplodnemu boju stare generacije, je demokratska vzgoja nujna. Pritrđimo lahko, da že sodobna srednja generacija spoznava usodno pot večinih preprirov vseh mogočih taborov in se združuje v krogu, ne oziraje se na svoje svetovno nazorsko gledanje, kjer bodo narodni in državni interesi poglaviti. Ko pa je še teh ljudi malo, mnogo prenamo, jih bo treba vzgojiti. Slovenska vas vpije po tej vzgoji in naloga vaških prosvetnih društev je, da pričnejo z intenzivnim delom v tej smeri.

Želeti bi bilo, da postanejo Društva fantov in deklet tiste prosvetne edince, kjer se bo to delo pričelo, oziroma nadaljevalo. Radi tega se mora brezobzirno odkloniti ljudi, ki bi hoteli ustvariti iz teh društev novo poprišče strankarstva na vasi, ali pa bi celo hoteli potom Društev kmetških fantov in deklet doseči svojo rehabilitacijo. Z njimi je treba odstraniti tudi vse one aktivne sodelavce, ki hočejo gibanje usmeriti na strankarske poti.

Po načrtnem načinu bomo po letih vzgojili zavednega, odločnega in samostojno mislečega slovenskega vaščana, ki mu bosta glavna skrb njegovo blagostanje in udobno življenje v demokratski Jugoslaviji.

Kr. VI.

Tovarnarje, trgovce in obrtnike Zlorabljanje oglaševanja v škodo resnih in koristnih domačih listov

Iz poučenega vira smo obveščeni, kako obletavajo ravnateljstva slovenskih tovarn, kakor tudi razna podjetja, trgovce in obrtnike razni nabiralci oglaševanja, posebno iz južnih krajev naše države. Neprenehoma prihajajo za najrazličnejšimi časniki in časopisi, posebno »gospodarskimi« in »propagandnimi«, pa tudi »patriotičnimi«, o katerih pripovedujejo, da izhajajo v nakladah deset in deset tisoč. V tovarnah se oglašajo večinoma s predlogi, da bodo opisali podjetje, objavili slike objektov, ravnateljev itd., kar tudi res store.

Toda v resnici tiči prečesto za vsem tem povsem navadna sleparija. Znan nam je n. pr. primer, ko je neki tak »novinar«, ki se je predstavil kot »direktor« nekega gospodarsko-propagandnega lista, nabral po slovenskih tovarnah, trgovinah, hotelih itd. za čez 10.000 Din. oglasov, plačanih opisov ter priporočil, prišel potem v neko tiskarno in naročil — 100 izvodov svojega v »desetišočini« razširjenega lista. Za vsa ta tisk je plačal le nekaj sto dinarjev, vse ostalo je vtnal v svoj — žep. Teh sto tiskanih izvodov je potem razposlal inserentom kot dokazne izvode, kar mu je pa ostalo, je porazdelil po nekaterih kavarnah. Teh inseratov in iztisov tako razen tistih, ki so jih naročili, nihče ni ne videl ne bral!

Prav tako je zanimiv drug primer, ko se je pojavil »gospod direktor« z onstran Sotle, nabral prav tako za več strani oglasov slovenskih podjetij, jih dal natisniti ter jih nato položil okoli svoje že kdo ve kako stare »revije«, ki jo je v nekaj izvodih prinesel s seboj — brez plačila. V isto »revijo« je lepil v Ljubljani ljubljanske, v Zagrebu zagrebske in drugod najbrže druge plačane oglaše. Tudi teh izvodov seveda ni videl nihče razen tistih, ki so oglaše naročili in plačali.

Prav tako silijo v naše trgovce, tovarnarje in druge podjetnike razni donaci in tuji nabiralci oglasov za najrazličnejše tiskovine, koledarje itd., katerih uamen je enako zbirat le denar in potem z nekaj izvodi slepit inserente. Tu ne mislimo morda na naše stare in znane koledarje, pratike itd., ki izhajajo res v velikih nakladah, ampak na razne priložnostne izdaje. Tako poznamo n. pr. primer, da so privatni izdajatelji nekega koledarja, za katerega so zbrali lepo število dobro plačanih oglasov, prodali od svoje tiskovine komaj nekaj sto izvodov. Da je za te oglaše izdani denar vržen preč, ni treba še dokazovati.

Med tem pa, ko so naši tovarnarji, trgovci, obrtniki in drugi tako čudovito radodarni z oglaševanjem v teh sleparskih listov, se s še bolj čudovito vneto otrešajo oglaševanja v naših resnih domačih dnevnih, tednih in mesečnih listih, ki so zares razširjeni in potrebni kot naša domača glasila. Ako bi se ti oglašaji na opisani način mečejo proč, dali tera ražim listom, bi se lahko še bolj razširili ter ne obsegu in vsebini izboljšali. Denar, izdan za oglaše, bi ostal doma, prišel bi v pošteno roko in reklama bi imela uspeh. Radi tega apeliramo na vse naše tovarnarje, trgovce, obrtnike in vse druge gospodarstvenike, naj brez prizanašanja pokažejo vrata vsem tem tujim »novinarjem« in »direktorjem«, kakor tudi vsem nabiralcem oglasov za razne dvomljive tiske in naj tem bolj oglaševanje v naših domačih slovenskih dnevnih, tednih in revijah.

Ako jim bodo ti »novinarji« in »direktorji« grzčili z napadi itd., naj jih enostavno izroče stažniku. V primeru, da bi kdo res prišel do možnosti, napasti naša podjetja v kakem hrvaškem ali srbiskem resnem listu, bo na tak napad že znal odgovoriti naš domači tisk. Toda prav zato je potrebno, da ga naši tovarnarji, trgovci in obrtniki tudi podpirajo z oglaševanjem, ki bo prineslo korist obema strankama, oglaševalcem in listom.

Na enak način naj postopajo tudi z »raznimi južnimi nabiralci prispevkov za razna društva, kulturne ustanove itd., ki nas nič ne tičejo in so tudi po veliki večini sumljive vrste. Denar, ki ga tako izdajajo brez haska, naj naklonijo našim domačim slovenskim društvom, kulturnim ustanovam itd. S tem bodo vsaj povezani z našim narodnim in kulturnim snovanjem, ki jim bo za to hvaležno in bodo imeli v njem tudi vsomerno oporo za svoja stremjenja. V tem oziru mora zmagati načelo: Nobene pare od nas! Dobro bi tudi bilo, da bi novinarska organizacija dostavila podjetjem seznam vseh serioznih domačih dnevnikov, tednikov in revij, ki zaslužijo oglaševanje in podporo ter nudijo inserentom stvarno korist.

Čitajte in širite „Neodvisnost“

Lepe fiskovine izdeluje Podravska tiskarna Maribor, Gregorčičeva

ZAGORKA: Republikanci

Hrvaški zgodovinski roman

»Kako me veseli, draga Zofija. To je tonj tisti škof, ki je toliko ugajal kraljici Tereziji.«

»Kraljica gotovo ceni njegove umne sposobnosti.«

»Ne vem, če jo kdo s te strani zanima. Njej je gotovo bolj ugajal škofov pojav. Kraljica mi je naročila, naj ugotovim, če je škof ljubitelj lepih žen in sploh vse, kar more zanimati ženo, ki ji moški ugaja. Vsi so opazili, da Vrhovac ugaja kraljici in da bi lahko radi tega postal preko noči kardinal, če bi hotel. Toda zdi se mi, da te je to neugodno dirnilo?«

»Zakaj bi me to neugodno dirnilo?«

»Tako. — Saj bi bilo popolnoma razumljivo, da ste zagrebske dame ljubosumne na svojega škofa. On je v resnici kavalir, kakor najodličnejši posvetnik. Mojca mati mi je pripovedovala, da se je Vrhovac kot mladi častnik zaljubil v neko grofico, ki ga je v odklonila, ker ni bil iz plemiške rodovine in zato je pozneje postal duhovnik...«

»Ne verujem, pa tudi ne vem,« je odgovorila grofica s tihim glasom. Ksenjija jo je pogledala s svojimi živimi zenicami, okrog ust pa ji je zaigral neustrašen smehljaj: »Samo kako je mogel tako mlad postati škof?«

»To je delo cesarja Jožefa, ki mu je bil škof zelo zvest, cesar pa je upošteval njegove umne sposobnosti ter ga imenoval za škofa.«

»Ah mu ni mogoče tista grofica pomagala do tega imenovanja?«

»Kako bi mu mogla neznanatna oseba

pri tem pomagati?«

»Ti jo torej poznaš?« je vpadla Ksenjija.

»Ne, jaz je ne poznam. Samo mislim, da je morala biti preveč neznanatna, da bi mogla kakorkoli pomagati škofu. On je dosegel tako velike časti samo radi svojih umnih sposobnosti. Ves svet ve, da ga je oassar Jožef visoko ceni in da ga je radi tega imenoval za škofa.«

»Da, tudi jaz sem to čula,« je odgovorila Ksenjija, okrog ust pa ji je zaigral zadovoljen smehljaj. Neprestano je gledala v svojo prijateljico, ki je postala raztresena, kakor mlado dekle. »Če bi bilo tako res, da je Vrhovac kot vojak ljubil žensko, ali je to kaj slabega?«

Grofica Zofija ni mogla več odgovoriti, kajti v sobo je stopil sluga ter javil, da je prisel p Dunaja posebni glasnik ministra Pergena.

Ksenjija ga je povabila v sobo ter sprejela od glasnika pismo.

»Poglej no,« je rekla Ksenjija, ko je odprla pismo, »moja mati je v skrbeh za mene in želi, da ji takoj javim, kako sem prišla v Zagreb.«

»Nič čudnega, da je v skrbeh, ko si potovala samo v spremstvu komorkinje in sluge. To je zelo smelo.«

»Grem in napišem materi pismo,« je rekla Ksenjija ter odšla v svoje sobe, ki jih je dobila na razpolago od svoje ljubezivne gostiteljice.

Mlada deklica se je vsedla v naslonjak ter odprla pismo, ki je bilo priloženo pisnu njene matere ter zapечатeno z dvojnimi pečatom. Pismo je bilo od ministra policije, ki je pisal:

Draga Ksenjija!

čta, da bivši ban Balaša ne more odpušiti škofu, da ga je vrgel z banskega stola. Radi tega se mu želi, čisto naravno, maščevati, kar bi nam moglo dobro služiti. Bujanović je našel Balaša na škofovem dvoru zanesljivega zapupnika. To je odvetnik škofovih posestev Brigievic. Potrebno je, da veš za to ter da se z njim seznaniš. Javi mi takoj, kako so Hrvati sprejeli napoved vojne, če je mogoče kdo proti in kaj vse o tem govorišjo.«

Ko je prečitala pismo, je deklica stopila k pisalni mizi ter pričela pisati:

Dragi oče!

»Ti si preveč nestrpen. Sele danes se bom seznanila s hrvaško gospodo na dvoru škofa Vrhovca. Neizmerno sem radovedna, kako me bodo sprejeli. Vse to me zelo zabava. Danes sem že preizkušala svoje diplomatske sposobnosti. Razgovarjala sem se z Zofijo in uvidela, da je ona tista dama, v katero je bil nekoč zaljubljen današnji škof Vrhovac in radi katere je postal duhovnik. Mislim, da se nisem prevarila. Toda ta stvar te gotovo ne zanima, ker ne spada v tvoj delokrog. Hotela sem se samo pohvaliti in utrditi tvojo nado, da bom nadkrilila samega Bujanovića. Danes bom polna slave stopila v zagrebsko družbo. Smejala se bom, igrala bom navikvo tako, da ne bo nihče slutil, kakšna diplomatska duša se skriva v meni. Napravila se bom slepo, gluho in neveščo, pri tem pa bom poslušala, gledala, lovila in tebi poročala.«

Ko je končala pismo, ga je zapечатila in oddala glasniku ministra Pergena. Ob enem pa mu ukazala, naj ostane še preko noči v Zagrebu, ker ni izključeno, da mu bo dala še eno pismo za ministra.

VII.

Skofijski dvor je izgledal slavnostno. Vse sobe so bile na široko odprte. Na sotine sveč je sipalo svoj topli sijaj po tezin preprogah in finem, razkošnem pohištju. Veliki salon je bil prepojen z vonjem citron in lovorja. Velike in široke palme iz škofove steklene hiše so ponosno razprostrale široko listje, skozi katere so se videle glave dražestnih plemkinj. Njihove svilene toalete so napolnevale vse sobe s tajinstvenim šušljanjem, njihov pritajeni smeh in njihovi mekhi glasovi pa so se mešali z zvoki glasov, ki se je čula s hodnika. Gosposke uniforme so se prelivalo v pisan blesek. Se vedno so prilajali novi gosti in škof Vrhovac jih je sprejemal v svoji vijoličasti obleki z mirno in dostojanstveno ljuteznivostjo. Vsakega je pozdravil, za vsakega je imel prijazno besedo. Plemiče, kanonike, meščane, svoje somišljenike in nasprotnike — vse je sprejel enako ljubezivno.

Profesor Marić v črni barčunasti surki z belim ovratnikom se je v kotu pod neko palmo razgovarjal z Delivukom, ki je bil oblečen v modro meščansko suktno francoskega kroja. Okrog vratu pa je imel visok bel ovratnik. Bujne kratke lase je imel nazaj počesane, njegovo ostro možgno lice z visokim čelom se je neprestano smehljalo od veselja, ali pa iz prezira do zbranih ljudi.

Ban Ivan Erdödy je sedel v nekem naslonjaku ter kavalirsko zabaval dve mladi plemkinji. Poleg njega so se vrstile večje in manjše skupine plemičev, dostojanstvenikov in dam, vsem pa so bila lica vesela, nasmehjana in zadovoljna.

V salon je vstopila gospa Novoselova, ki je pripeljala s seboj svojo dražestno Ivko. Lahne tunike njene bele obleke so frfotale okrog nje kakor beli oblaki,

njeno mlado in lepo lice pa so obkrožali črni lasje. Njen plahi pogled je krožil z negotovostjo po gostih. Ivka se je neprestano pripogibal ter poljubljala roke odličnim gospe. Pogledi mladih kavalirjev so se borili za belo deklico, ki je izgledala med odličnimi gospeji z golimi vratovi kakor pomladanski cvet, na katerem se drhti jutranja rosa. Ko je zapljela Marića, se mu je nasmehnila s prijetnim smehljajem. Mladi profesor je pristopil k njej ter ji rekel z mehkim glasom:

»Kako ste vi danes lepi, kakor prava veika gospodična.«

Ivka je odgovorila nejevoljno: »Ali morda nisem velika gospodična?«

»Ne jezite se. Vi ste reš že gospodična.«

»Ne vem, če se ne šalite. Toda to me bi bilo lepo od vas, gospod Marić.«

»Želite plesati?« je vprašal Delivuk, ki se je tudi približal Ivki.

»Bom plesala, če me bo kdo povabil.«

»Potem prosim za prvi ples,« je vpadel hitro Marić.

»Sem ga že objubila.«

»Torej me ne more prehitel?«

»Seveda vas je prehitel, ker me je že popoldne zaprosil za ples.«

»In kdo je ta srečnovec?«

»Tega vam sedaj še ne morem reči.«

»Glej, glej,« se je nasmehnil Delivuk, »vi torej že imate tajnosti. Zelo sem radoveden, kdo je vaš izvolyenovec?«

Marić je pristopil bližje k njej ter ji tiho zašepetal:

»Mislim, da boste prvi ples rezervirali za mene.«

Ivka ga je malo začudeno pogledala z otroškim pogledom ter odgovorila:

»Z vami bom plesala drugi ples. Ali to ni vseeno?«

»Ni, gospodična Ivka.«

V tem je vsa družba utihnila. Gospe

Radio Maribor

O r m o ž, 20. januarja.

Ko je 1. septembra leta 1928. prvič zapela v etru »kukavica«, smo se takrat maloštevilni slovenski radio-amaterji in naročniki vzradostili, kajti upali smo, da nam bo domača postaja v materinskem jeziku nudila izbran program, ki ga bomo nemoteno deležni.

Kmalu pa so naše nade splavale po vodi. Vse ozemlje vzhodno od črte Donauka gora—Pohorje, to je Ptujsko in Dravsko polje, Slovenske gorice, Haloze, Prekija, Mursko polje in Prekmurje, je ostalo »v senci«, kjer se ljubljanska radio postaja le prav slabo sliši. Smo na žalost v takozvani »mrtni coni«. Zato se je kmalu pojavila rešilna misel: rešpostaja »Radio Maribor«, ki pa je v našo škodo vse do danes ostala le naša pobožna želja. Včasih se je o tem precej pisalo, objubljal, a zopet ostalo — pri starem. Je pa to zelo pereče vprašanje, in je zato potrebno, da ga merodajni činitelji vzmemo bolj resno. Radiofonija je v današnji dobi nepogrešljiva, zato ji moramo tudi mi posvetiti primerno pažnjo. Vse naše sosednje države so v tem pogledu storile mnogo, ter takorekoč okoli nas zgradile venec močnih radio postaj. Pri vsem gorji navedenem ima pač Maribor s svojim zaledjem kot čuvar naše severne meje pravico zahtevati, da je